

Наталія Грона

доктор педагогічних наук,

викладач вищої категорії, викладач-методист

(Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка)

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

На сьогодні імперативна система професійних якостей визначає успішність педагогічної діяльності вчителя, який готовий навчати, розвивати і виховувати громадянина України засобами української мови, уміє швидко та креативно розв'язувати проблеми професійного й особистісного характеру, прагне позитивних змін у житті країни, що зумовлює оптимізацію змістового і технологічного аспектів підготовки майбутнього вчителя-філолога. Конкретні шляхи модернізації освітнього процесу окреслено в законодавчих і нормативних документах (Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Концепція «Нова українська школа», Державні стандарти початкової, базової і повної середньої освіти).

Методика навчання української мови містить теоретичну частину (зміст, загальні підходи, закономірності, принципи, методи, прийоми, форми і засоби навчання) та практичні рекомендації з навчання конкретних лінгвістичних явищ, рівнів мовної системи, формування мовних і мовленнєвих умінь та навичок. Мета вивчення – озброїти майбутнього вчителя знаннями у сфері методики з метою ефективної організації освітнього процесу. Для реалізації цих аспектів застосовуємо діяльнісний підхід, який забезпечує практичне навчання, максимально наближене за змістом до умов майбутньої професійної діяльності [4, с. 14]. Наприклад, пропонуємо такі завдання для практичного заняття, організації самостійної роботи з теми «Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Види вправ з пунктуації, методика їх проведення»:

1. Розгляньте вправу, яка поєднує пунктуаційний і комунікативний аспекти. Доберіть завдання за аналогією до теми за вибором («Відокремлені означення», «Відокремлені обставини», «Однорідні члени речення», «Звертання»):

Продовжте слова А. Костенко «Вечірнє сонце, дякую за день!», пригадавши одну з відповідних життєвих ситуацій. Використайте в тексті прості речення, ускладнені вставними словами. Підкресліть їх, поясніть пунктуацію.

2. Проаналізуйте подані нижче матеріали до одного із етапів уроку вивчення нового матеріалу (доступність, проблемність, ситуативність, комунікативність, соціокультурність). Визначте його тему й сформулюйте мету.

Матеріал №1

1. Робота з таблицею.

Учні опрацювавши підручник, складають опорну схему про відокремлені означення, пояснюють розділові знаки при відокремлених членах речення.

Характеристика відокремленого означення	Приклади
1) виражене прикметниковими чи дієприкметниковими зворотами й стоять після означуваного слова	<i>Я люблю вишитий рушник, наповнений любов'ю материнських дум .</i>
2) непоширені означення, які стоять після означуваного слова, перед яким уже є означення	<i>На покутті виднівся вишитий рушник, великий, яскравий, обрамлений сухими квітами .</i>
3) значення відноситься до члена речення, вираженого особовим займенником	<i>А вона, щаслива і весела , тримала у своїх ніжних руках український рушник.</i>

Матеріал №2

Зателефонуйте на телеканал СТБ з метою розпитати про умови участі в кастингу у шоу «Танцюють всі»

— У репліках діалогу використовуйте поширені та непоширені звертання. Зверніть увагу на дотримання правильної інтонації. Запишіть квазидіалог (на рівні учня 9 класу).

3. Змоделюйте урок засвоєння нових знань (за вибором), використавши шаблон до уроку (8 клас. Теми: «Звертання непоширені й поширені. Розділові знаки в реченнях із звертанням», «Розділові знаки при відокремлених членах речення (означення)», «Розділові знаки при відокремлених членах речення (обставина)»).

ШАБЛОН УРОКУ

Тема

Мета

Навчальна: мовний компонент, мовленнєвий компонент, соціокультурний компонент, діяльнісний компонент.

Розвивальна

Виховна

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Перебіг уроку

I. Актуалізація опорних знань учнів

III. Мотивація навчальної діяльності учнів й повідомлення теми, визначення завдань уроку.

IV. Сприйняття й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.

1. Аналіз мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак поняття.

2. Узагальнення істотних ознак, введення терміна.

3. Уточнення суті ознак поняття і зв'язків між ними та правила виведення.

4. Виконання вправ, що вимагають практичного застосування одержаних знань.

5. Перевірка розуміння нового матеріалу (повторення вивченого правила, аналіз нових прикладів).

V. Осмислення нових знань у процесі практичної діяльності :

1) Формування вмінь користуватися знаннями (новими правилами у процесі виконання різноманітних вправ під керівництвом учителя).

2) Самостійна творча робота (невелике контрольнo-перевірне завдання, виконання якого покаже, як учні зрозуміли й усвідомили новий матеріал).

VI. Домашнє завдання:

VII Підсумок. Рефлексія.

5. Доберіть текст (соціокультурної тематики) для вправи «Я—редактор» на тему_за вибором («Звертання непоширені й поширені. Розділові знаки в реченнях із звертанням», «Розділові знаки при відокремлених членах речення (означення)», «Розділові знаки при відокремлених членах речення (обставина)», «Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами»).

Отже, проведення занять із застосуванням компонентів, які вимагають постійного аналізу власної діяльності, зокрема, яким шляхом можна найбільш раціонально дійти до вирішення освітнього завдання, які дії необхідно виконати, які знання використати [1]. Пропонуючи свої способи, як більш професійно продуктивні, студент залучається до побудови освітньо-професійної траєкторії розвитку, створює сприятливі умови для оволодіння фаховими вміннями й навичками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атанов Г. Обґрунтування та сутність діяльнісного підходу до навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2002. № 3. С. 85–94.

2. Брюханова Н. О. Про діяльнісний підхід до формування змісту підготовки інженерно-педагогічних кадрів. Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наукових праць. Харків : УПА, 2007. С. 148–162.

3. Грона Н. В. Фахова підготовка майбутнього філолога в умовах дистанційного навчання. Українська мова і література в школі. Науково-методичний збірник Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського. 2022. № 74-75. С.14-16.

4. Деміденко В. В. Середовищний підхід до розвитку професійно- педагогічної компетентності викладачів коледжу. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2014. Вип. 42. С. 51–59.